

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisitorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

De Penitentiis pecuniarijs imponendis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

vt patet in c. Nouimus. de verbo. sign.

3 Si autem talis relapsus vel impeditens absens est, quia fugitiuus, nel nō potest haberi quamuis congruo tempore expectatus, & seruatis seruandis; tunc Episcopus, Inquisitor præsentem Potestate curiæ secularis, non realiter, quia, non est ibi, sed sententialiter relinquunt eum brachio seculari, hoc est declarando eum hæreticum impenitentem, seu relapsum, & expellendo eum sententialiter de foro ecclesiastico, & relinquendo etiam sententialiter brachio seculari.

4 Et quodcumque curia secularis eum habere poterit, in eum vt de foro suo existentem, exercebit pro qualitate facinoris, vltionem, ut dicitur in c. Ad abolendam. §. præsentem. extra de hæret.

Hoc expressius habetur supra hac parte tertia, ubi agitur quando processus fidei sine debito terminentur, & patebit inf quæst. proxima.

COMMENT. CL.

Materia huius questionis proximam respicit, quam copiosè docuit Eyme. sup. in hac 3. parte. in 9. 10. & 11. modo processum fidei terminandi. ubi declarauimus eas difficultates, quas breuiter hoc loco indicat auctor.

Iam de relapsis abundè egimus supra p. 2. q. 58.

QVAESTIO CII.

De intercessione faciendâ pro eo, qui relinquitur curiæ seculari.

Entesima secunda quæstio est: Quæ & qualis, & quibus uerbis sit faciendâ deprecatio seu intercessio per Inquisitorem curiæ seculari, cum ei Episcopus, & ipse relinquunt seu tradunt impenitentem hæreticum seu relapsum?

Relat. supra pag. 124.

Respondemus, quòd hoc patet in c. Nouimus. extra de verb. sign. ubi dicitur sic: Nouimus expedire, ut uerbum illud quod in antiquis canonibus, & in nostro decreto contra falsarios edito continetur: uidelicet, vt clericus per ecclesiasticum iudicem degradatus, seculari tradatur curiæ puniendus; apertius exponamus. Cum enim quidam antecessorum nostrorum super hoc consulti diuersa responderint, & quorundam sit opinio à pluribus approbata, ut clericus, qui propter hoc, uel aliud flagitium graue non solum damnabile, sed damnosum, fuerit degradatus, tanquam exutus priuilegio clericali, seculari foro per consequentiã applicetur, cū ab ecclesiastico foro fuerit proiectus: eius est degradatio celebranda seculari potestate præsentem, ab pronuntiandum eidem cum fuerit celebrata, ut in suum forum recipiat degradatum. Et sic intelligitur tradi curiæ seculari: pro quò tamè debet Ecclesia efficaciter interdicerè, ut citra mortis periculum, circa eum sententiam moderetur.

De his expressius habetur supra, parte ista tertia, ubi agitur quomodo processus fidei sine debito terminentur, & impenitens, & relapsus quomodo, & qualiter tradentur curiæ seculari.

COMMENT. CLI.

Cum Inquisitores tradunt, uel relinquunt aliquem curiæ seculari, pro eo intercedunt apud secularem magistratum, ut se cum illo misericorditer gerat, & hac consuetudine ritur: cur id & qualiter fiat, copiosè diximus supra, p. 2. super c. nouimus. de ver. sign. quo Eymericus ritur in hac quæst. proximam autem docuit supra in hac 3. p. in 9. 10. & 11. modo processu fidei terminandi.

DE PÆNITENTIIS pecuniarijs imponendis.

QVAESTIO CIII.

An Inquisitor possit iniungere pœnas pecuniarias.

Entesima tertia quæstio est: Vtrum Inquisitor possit imponere pœnitentias pecuniarias salutaris sine incurfu pœna contenta in c. Nolentes. de hæret. in Clem.

Respondemus quòd sic, pro executione officij applicandas, seu in pios vsus alios conuertendas: unde sicut potest imponere peregrinationes, orationes, abstinentias, sic & elemosynas seu pœnitentias pecuniarias pro officio exequendo, uel aliàs ad pios vsus conferendas.

Nec hoc est contra c. Nolentes. alleg. ubi fertur excommunicationis sententia contra Inquisitorem, prætextu officij modis illicitis pecunias extorquendo. unde Io. And. in d. c. Nolentes. & super uer. illicitis, dicit sic: Illicitis: Pœnas pecuniarias applicandas officio, non prohibetur imponi & exigi, sed illicitas exactiones fieri, ff. de offi. p. fid. l. illicitas. in prin. & de simo. in tantum. et cap. Audiuimus. & c. seq.

Item Paulus super eod. uerbo dicit sic: Illicitis: ergo licitas concedit. de hoc ff. offi. p. fid. l. illicitas. de simo. c. In tantum. & c. Audiuimus. Item Zenzelinus super eodem dicit sic: Illicitis; ergo modos licitos non excludit, de quibus supra de offi. ord. c. Dilectus, de pœnis. c. Licet.

Dominus Guido Fuleodius prædictus, post Papa Clemens iiii. in 3. q. de illis 15. quas facit ad Inquisitores, qua quærit, unde possit eis provide-ri, in fi. dicit sic: Consularem tamen, quòd ab his, quibus iniungitur pœnitentia dandæ pecuniæ in aliquos vsus pios, reciperetur ad istud: honestè tamen & sine scandalo laicorum propter tenacitatem prelatorum.

COMMENT. CLII.

In hac quæstione Eymericus nouam exorditur tractationè de pœnitentijs pecuniarijs imponendis. Est autè extra cōtrouersiam quòd ipse docet hac quæstione nam quòd Inquisitor possit imponere pœnitentias pecuniarias non modo admittunt veteres hoc loco auctore citati, uerum, & ceteri vno ore, sicut Zanchinus tract. de hæret. c. 16. nu. 9. idem copiosius, c. 19. & 20. Repertoriū Inquisitorum uerbo, sctèria. G. it è circa formam, & uerbo, extorque- re. §. 1.

§. 1. Gondissalvus tract. de heret. q. 8. num. 6. Carri-
rius de heret. num. 79. vers. item prohibentur pæ-
nas pecuniarias. & alij ab his citati, ex quibus om-
nibus in hac causa sequentia colligenda videntur.

Primum, non modo inquisitores possunt impone-
re penas pecuniarias applicandas vsibus pijs, vt ad
edificandas Ecclesias, ad alendos pauperes, ad do-
tandas inopes virgines, quarum pudicitia pericula-
tur, & similia: verum etiam applicandas officio san-
ctæ inquisitionis: nam nulla ferme causa magis pia
est in republica, quàm causa inquisitionis, cuius sin-
gulari beneficio hæreses extirpantur; & illa est
summa ratio, quæ pro religione facit. l. sunt perso-
nae. ff. de religio. & sumpt. funerum.

Tametsi vero Carrius tract. de heret. nu. 79.
scripserit, non alias esse penas pecuniarias sacro in-
quisitionis officio applicandas, quàm si necessitas id
sieri exigat: non tamen est putandum extremam ne-
cessitatem esse expectandam, sed quæcumq; præsens,
vel et futura sufficit: nam opportunum est, & fidei
catholice valde expedit, inquisitionis officium pecu-
nijs abudare, ut quotiens oportuerit absque incom-
modo Cruce signatorum seu familiarum, hæretico-
rum fiat inquisitio, captura, delictio, & punitio.

Pena vero seu multa pecuniaria tunc imponen-
da est; quando delati ad gremium Ecclesiæ reuer-
tuntur: non autem cum sunt pertinaces vel relapsi,
quia tunc eorum bona confiscata sunt. Zanchinus
tract. de heret. c. 19. nu. 1. & 2. Carrius de heret.
num. 79. His adde, quòd pena pecuniaria ad emen-
dationem & correctionem imponitur, quia non spe-
ratur in pertinacibus & relapsis, cum absque mi-
sericordia tradantur curi seculari.

Sed non erit præter rem summam ostendere
quando & quibus hæc pecuniaria multa imponi
possit. Primum ergo suspectis de hæresi imponi pos-
sunt eæ multa pecuniariæ arbitrio inquisitorum:
Zanchinus tract. de heret. c. 19. nu. 2. & Simancas
de catho. instit. tit. 46. nu. 76. in quo quis modus de
beat obseruari paulo post indicabo.

Rursus, inquisitores pro arbitrio suo penam pecu-
nariam indicunt illis, qui proferunt verba heret-
ica aut ludendo, aut ex ira, aut ex fatua simplici-
tate, & ignorantia: quæ tamen omnino excusatio-
nem non habet, ita Gondissalvus tract. de heret. q.
8. nu. 6. dixi supra in hac 3. par. tit. de forma exami-
nationis testium, nu. 72. §. sed quæ pena.

Item imponuntur eæ penæ pecuniariæ reis diui-
tibus & cupidis seu auaris redeuntibus: nam hi ve-
hementer dolere solent in pecunia soluenda: & cū
pena ea sit infligenda, quæ magis timetur, ideo salu-
briter poterit talibus hæc multa dici. Zanchi-
nus de heret. c. 19. nu. 3.

De clericis redeuntibus quaesitum est, an penæ
pecuniariæ illis possint dici: & quamuis quibus-
dam videatur id fieri non posse, ne bona ecclesiarū
quibus seruiunt ob eorum delicta diminuantur.
clem. 2. de heret. verius tamen est imponi posse;
quod est extra controuersiam, si proprium habeant
patrimonium. Zanchinus tract. de heret. c. 19. nu.
5. Bernardinus Diaz in pract. crim. cano. c. 134. im-
mo amplius videtur quòd possint in pecunia puni-
ri, quamuis non habeant patrimonium; si tamen

A fructus beneficiorum in suos vsus conuertant, vt
differui infra super quaestio. 112.

Addit Repertorium Inquisitorum in hac causa
de imponendis penis pecuniarijs, uerbo, sententia.
§. it è ciera. Iste solere cōtingere, vt cui imponitur
pena pecuniaria, eam soluere nō possit: ideoque cau-
te facturum Inquisitorem, si hoc casu bimembrem
formet sententiam hoc modo: Condemno te in tan-
ta pecunia, & nisi solueris intra tantum tempus,
talem penam corporalem tibeas. Quod multi
rationibus ne probo. Primum, quia antequam quis
condemnetur in pecunia, videndum est, an eam solu-
ere possit. Rursus, quoniam talis sententia conce-
ditur non careret auaritiæ suspitione, ista ergo licet
in alijs tribunalibus fiant, in hoc integerrimo sacro
Inquisitionis officio nullo pacto sunt admittenda:
quod in primis obseruandum est cum clericis, qui
ubi pecuniariam penam soluere non possunt, in cor-
pore coercendi non sunt, vt optime docet Bernardi-
nus Diaz in pract. crimin. cano. c. 134. in fine cum
ergo ob motiā, quis soluere tales penas nō potest,
alijs salutaribus penitentijs omnino plectatur.

B Hanc autem facultatem imponendæ multæ pecu-
nariæ habent Inquisitores per rescriptum Alex-
xand. III. quod incipit: Super extirpatione, quod
curauimus imprimendum inter literas Apostoli-
cas, quo cauetur vt huiusmodi pecunia asseruetur,
& quoties opus fuerit, erogetur ad prosequendum
officium inquisitionis contra hæreticos.

Hoc postremo admonebo, ne inquisitores in
huiusmodi penis pecuniarijs imponendis modū ex-
cedant, sed peccati qualitatem, & personarum con-
ditionē plurimum animaduertere oportet, atq; id in
primis ante oculos habendum est, ne quis fidei iudi-
ces uehementer reprehendenda auaritia, & euitada
etiam ab omnibus auaritiæ & cupiditatis suspicio;
sed in inquisitoribus hoc magis est euitadū, quos in-
tegerimos esse oportet, & omni mali suspitione ca-
rere. quam ob reprudētissime sunt huiusmodi peni-
tentia pecuniariæ iniungendæ: quòd ex Guidone Ful-
codio indicat Eymericus in fine huius quest. quod
explicui copiosus supra in hac 3. p. tit. de forma ab
soluendi predictos. nu. 18. at quamuis hoc possint.

C Et dominus Guido Fulcodius. Huius Guido-
nis verba ex peruetusto illo codice Bibliothecæ Va-
ticanae ita habent: Verum quia Prælatorum tena-
ces sunt manus, & marsupia constipata, consule-
rem, quod ab illis, quibus iniungitur penitentia
dandæ pecuniæ in aliquos usus pios, acciperetur
ad istud, honeste tamen & sine scandalo laico-
rum hæc ille.

D QVÆSTIO CIIII.
An Inquisitor exigere possit ab inqui-
sitis expensas.
S V M M A R I V M.
1 Inquisitor, cui desunt stipendia sufficientia, pe-
tere potest expensas.
2 Episcopi autem cum sint ordinarijs, non debent
exigere.

Opinio Re-
pertorij In-
quisitorum
reiecta.

Vnde habea-
tur facultas
imponendæ
penæ pecu-
nariæ.

Caute impo-
nendæ sunt
penæ pecu-
nariæ.

- 3 Xenia moderata sponde data possunt accipi.
4 Iudex delegatus moderatas expensas poscere potest.

Entesima quarta questio est; Vtrum Inquisitor possit expensas exigere ab his, contra quos procedit, ac eos in expensas sententialiter condemnare?

1. Respondemus quod sic; ubi stipendia non habeat sufficientia ad suum officium exequendum, ut communiter est: Nemo enim cogitur suis stipendijs militare. i. Corinth. 9. Sunt enim Inquisitores iudices delegati, qui possunt petere expensas, ut dicit Raymundus in summa, par. 2. de iudicibus qui dicit sic:

2. Nunquid iudices possunt aliquid recipere à partibus? Ad hoc dico, quod ordinarij iudices non debent recipere expensas, seu petere, cum propter iustitiam tenendam, suas habeant dignitates & redditus assignatos: ad istos enim extenditur uerbum Ioannis Baptistæ: Neminem concutiatis, neque calumniam faciatis, sed contenti estote stipendijs uestris, ubi glossant Ambrosius & Augustinus: Ne dum sumptus quaritur, prædo grassetur. dist. 86. c. Non satis. 23. q. 1. c. Militare.

3. Moderata autem xenia sponte oblata potest recipere. dist. 18. De eulogijs. de offic. proconf. l. Solet. ubi dicitur: A nemine accipere. inhumanum est; sed passim, uilissimum: & omnia, auarissimū. Non tamen credo, quod à litigatoribus debeant recipere etiam sponte oblata, propter suspicionem uitandam, nisi consideratis circumstantijs, quas dixi supra lib. 1. ti. de sim. q. prox. Vtrum in aliquibus.

4. Iudex uero delegatus potest petere expensas moderatas, & non ultra. glo. dicit, quando pauper est ille, & quando oportet eum longe equitare pro examinatione & causæ; extra, de uita & honest. cle. Cum ab omni. 1. 2. q. 2. Charitatem. Nemo enim cogitur suis stipendijs militare. i. ad Corinth. 9. & inde uidetur, quod si non est sufficiens, potest petere aliqua nomina assessorum: dum tamen nullam partem inde recipiat, nec faciat aliquid in fraudem: & sic intelligo finem illius c. Cum ab omni. Hæc Raymundus.

Et Bened. xi. in extrauag. Ex eo, uidetur idem supponere & sentire in §. uerum; ubi dicit sic: Verum, quia nonnulli dicebant partem partis prouentum de hæreticorum bonis inquisitionis officio deputatæ propter expensas, quas dum inquirunt in sæpe dicto negotio faciunt, a uobis exigere moluntur: hoc tamquam iuri absonum, cum ordinarij sint, & cetera.

COMMENT. CXL.

Materia huius questionis frequens est, & cognitio necessaria. habet autem potissimum tres conclusiones, quas colligas ex sumario.

Quatum ad primam conclusionem spectat, quod uidelicet Inquisitores possint expensas exigere, ubi non habent stipendia sufficientia, de ea agit plenissime Campegius apud Zanchinum c. 16. vers. cōsequente nunc poti potest. ubi post multa cōcludit, inquisitores non modo expensas, uerum etiam sportulas seu salariū accipere posse.

A De impensis quæ dum in reos inquiruntur, sunt, non est magna dubitatio: certum est enim reos ipsos ad hæc teneri, ne ex suo delicto commodum, aut immunitatem consequantur: itaque si ex longinquo capri deducantur, ductoribus & custodibus plus quàm manifestum est eos satisfacere oportere, & de bonis reorum id esse accipiendum, quod ad has impensas faciendas sit necessarium: quod ipsum intelligas de alimentis & cibarijs præstitis, dum carceribus clausi tenentur, donec causa eorum fuerit expedita.

B In his quis ordo debeat obseruari minutissime præscripsit inquisitoribus Hispaniæ Madriliana instructio anni Domini M D L X I. c. 8. in hæc ferme uerba: Sumentur ex bonis sequestrationis ipsius delinquentis pecuniæ, quæ uidebuntur necessaria ad deducendum eum usque ad carceres; & amplius sex uel octo aurei ad alendum eum, nec in expensis plus reo computandum est, quàm fuerit ei necessarium, & iumentis quæ ipsum eum, & lectam in quo dormiat deferunt. quod si in bonis sequestrationis pecuniæ numeratæ non reperiuntur, uidentur minus necessaria bona usque ad præfata quantitatē id uero quod receperit huius negotij executor cōscribendum curabit in fine sequestræ, & quod remanebit assignabit carceatorum dispensatori coram scriba sequestrationis, de quibus omnibus certiores fieri debent Inquisitores.

Non me præterit in multis inquisitionibus hæc tam exquisitam obseruationem non reperiri uel ob paupertatem, uel ob alias causas, in quo quisque suæ inquisitionis laudabilem consuetudinem obseruabit: superiora tamen ubi custodiri possunt, tutissima sunt; & omnem suspicionem male accipitorum excludunt.

C De sportulis fortassis nimis libere loquitur Campegius, nec eius uidetur ullo pacto audienda sententia, quis enim ferat in causis fidei admittere, quod in causis alijs ab his nostris longe diuersis uis retineatur & ad mittitur? præsertim cum uerissime sententia, & iustior, aut saltem modestior sit, iure canonico sportulas seu salariū pro diebus sententijs interdicta esse, ut docet Romanus singulari 183. incipien. Talis. per textum in c. cum ab omni. de uita & honest. cleric.

D In Hispania inquisitoribus ceteris quæ sacri officij ministris salaria statuta sunt, quæ certis statisque temporibus ipsi soluuntur ex bonis duplicatis iuxta eam quantitatē & ordinem, quem copiose ostendit Simancas de catho. instit. tit. 41. uu. 33. & 34.

E In Italia & alibi, ubi pauperes sunt inquisitores, nec hæc ullo modo quæ Campegius commemorat facere cogantur, respublica in qua desunt sacri officij iudices, eos alere debet; quod multis ueteribus Pontificum rescriptis cautè extat, ut uidere licet in Bullario litterarum Apostolicarum pro officio sacre Inquisitionis, præsertim in rescripto Innocen. vij. III. incipiente: Ad extirpanda. ubi cauetur ut ministris sacri officij satisfiat a communi ciuitatis. Alit sæpe respublica lanistam, alit grammaticum, alit medicum, alit denique alios professores & ingenuarum artium, & artifices mechanicarum manibus.

Ad hoc dicitur
in faculis
in quibus
bonis partibus
Causa inno
neque iust
licet per
iniqui

f Al. execu
tione.

Spondit
est rep
dum no
Salarior
finitio
spate u
foedita

ita Inqui
na Hi
na oca
muni.

Repho
aut Inq
cor.

ees machinacurarum magnis salarijs & stipendijs conductos, & non alet Inquisitores, qui magno labore, & maiore cum utilitate ei inseruiunt: aiebat olim profana Aegyptus sacerdotēs ē publico arario, qui idolorum cultui vacabant, vt scribit Romanus Pontifex in c. non miuus. extra de immunit. Ecclesia. & respub. Christiana non alet censares fidei, per quos intacta religio, incorrupta fides, & reūta catholice dogmatum obseruatio conseruatur. Quod si a republica hec non prestantur, prestantur omnino ab Episcopis, postquam eorum in hac parte onera Inquisitores ferunt, de quo dicam amplius infra super q. 108.

Secunda assertio, quæ dicit Episcopos non posse expensas exigere, manifestissima est: nam cum sint ordinarij, habeantq; redditus ex dignitate Episcopali proprijs stipendijs eos conuenit in hoc negotio laborare, vt probat textus in extrauaganti, Ex eo, de heret. relata ab Eymerio supra, par. 2. tradit Repertorium Inquisitorum verbo, expensæ. §. ex quibus. & Locatus in opere iudiciali verbo, expensæ.

De tertia conclusione, qua asserit Eymericus, Inquisitores posse recipere xenia vltro oblata non tamen a litigantibus, disputant Gondissaluis tracta. de heret. questio. 8. nume. 8. & 9. Simancas de catho. instit. titu. 34. num. 41. & sequen. & tit. 41. num. 37. & Ioannes Royas singula. 112. incip. Iudices xenia. & Repertorium Inquisitorum verbo, extorquere. §. an Inquisitor. & alij.

De ea quid sentiam breuiter more meo dicam, Et iure ciuili Romano xenia, esculentum, & proculentum, quod intra paucos dies prodigatur, accipere licet. l. solent. ff. de officio proconsul. quod ipsum non prohibet ius canonicum iudicibus delegatis. c. statutum. §. in super. de rescriptis. lib. 6.

Ceterum, Inquisitores melius facient si nihil omnino acceperint, neque a reis, quod est valde suspectum: neq; a consanguineis vel amicis reorum, quod est maxime reprehendendum: neque a quibusuis alijs, quod non videtur laudabile: egregia illa est Catonis laus, de qua Iudor lib. 20. erymol. cap. 3. ita scribit: Cum essem (inquit Cato) in prouincia legatus, quamplures ad prætores & consules unum honorarium dabant, nunquam accepi, nec priuatus quidem, hæc ille.

In Hispania multis constitutionum capitibus cautum est, vt Inquisitores qui dona acceperint, in sententiam excommunicationis incurrant, & officio priuentur, & duplum reddant: idque etiam si ad officialibus dona acceperint, prima instructione Hispalensi c. 25. & instructio. 2. c. 1. & instructio. 4. cap. 15. tradit Simancas de catho. instit. titu. 44. nume. 45.

Sed eisdem instructionibus amplius constitutum est, vt ministri omnes suis sint stipendijs contenti, & munera non accipiant, ne poculenta quidem, aut esculenta. qui vero ex illis accepisse aliquid conuictus fuerit, officio priuatur, duplum soluit, & in excommunicationis sententiam incurrat: si quis autem ex ministris id scierit, & Inquisitoribus non reuelauerit, iisdem penis plectitur, ita restatur idem Simancas de catho. instit.

A titu. 41. nume. 37. verba autem eius instructionis anni Domini MCCCXXXIIII. cap. 1. ad nobis latine reddita ita habent: Item decreuerunt, quod Inquisitores, & assessores inquisitionis, & alij eius officiales, quales sunt aduocati, fiscales, executores, notarij, & ianitores, debent abstinerere a recipendis donis & muneribus a quibuscunque personis, quas dicta inquisitio tangit uel tangere possit, nec ab alijs personis vice prædictarum. Et quod Inquisitor generalis debet illis præcipere ne quid recipiant sub pena excommunicationis, & priuationis officiorum, quæ habuerint a sancta Inquisitione, & sub pena restitutionis dupli eorum quæ taliter acceperunt, hætenus ibi.

Sunt equidem hæc iusta & prudentissime instituta: si enim in hoc integerrimo tribunali vel minimus & angustissimus aditus pateret muneribus, facile è suis sedibus iustitia & aequitas commoueretur. Munera enim, sicut Exod. c. 23. scriptum est, prudentes excæcant, & subuertunt verba iustorum, nemo ergo (me iudice) aut Inquisitor, aut sacri officij minister munera accipiat: nam grauissimo peccandi periculo se exponit, consular itaque quisque in hac re conscientie sue.

Q V A E S T I O C V.

An Inquisitor teneatur reddere rationem Episcopo de acceptis gratia expensarum, &c.

Entesima quinta quæstio est: Vtrum Inquisitor super expensas, ad quas condemnat eos, contra quos procedit, teneatur Episcopo petenti reddere rationem?

Respondemus quod non, ut patet in extrauag. domini Benedicti xj. alleg. supra quæst. proxima, ubi in §. verum. dicit sic: Verum, & infra; Rationem autem iisdem diocæsani prouentuum obuenientium ex inquisitionis officio a uobis non obstante aliqua constitutione, consuetudine, uel mandato contrarijs, non exposcant: sed eam cameræ nostræ, uel alij, cui nos uel successores nostri Romani Pontifices mandarem reddendam, reddatis, quæ generaliter obseruari iubemus.

Ratione Episcopis reddere non tenetur Inquisitor.

COMMENT. CLIII.

Mltis rationibus potest esse vera hæc prærogatiua, vt Inquisitores hanc rationem Episcopis reddere non teneantur. Primum, quia in hac causa fidei, cum sint delegati, maiores sunt Episcopis, ideoque non debent in hoc Episcopis esse subiecti. Rursus, quoniam cum multum confidat Papa de inquisitoribus, nec sit verisimile eos male hæc bona dispensaturos, propterea non decuit, vt Episcopi ab eis possent hanc rationem exquirere. adde Repertorium inquisitorum verbo, expensæ. §. ex quibus. & Campegium ad Zachimum capit. 19. circa finem.

Inquisitores non reddunt Episcopis rationem acceptorum, & quare.

Q V A E.

QV AESTIO CVI.

An Episcopus exigere possit expensas ab inquisitis, &c.

Entesimafexta quaestio est. Vtrum Episcopus possit exigere sicut Inquisitor expensas, ab his, contra quos procedit, & in expensis, quas fecit eos sententialiter condemnare?

Respondemus quod non: ut patet in extrauag. allegata. Ex eo. §. nerum. domini Benedicti xi. ubi sic dicitur: Verum, quia non nulli dicecesani partem partis prouentuum de haereticorum bonis inquisitionis officio deputata propter expensas: quas dum inquirunt in saepedicto negotio faciunt, à uobis exigere moluntur: hoc tanquam iuri absonum (cum ordinarij sint, ideoque officium tale quod eis incumbit, proprijs eos oportet explere stipendijs) fieri penitus prohibemus.

COMMENT. CV.

Quod docet hoc loco Emericus, accipiendum est iuxta notata per doctores in cap. cum ab omni, extra de vita & honest. cler. ubi Panormit. nu. 12. & 13. rem hanc distinguit & explicat vers. Et circa istam glossam. Et summa est Ordinarius regulariter non debet perere expensas, quas facit dum inquit in reos, quoniam propterea capit redditus beneficii, ut eius onera sustineat. adde Ancharanum consi. 201. incipien. Præmittendum est. & quæ diximus supra in hac 3. parte, nu. 134. & iterum super quaest. 104.

QV AESTIO CVII.

An Episcopus exigere possit partem prouentuum de bonis applicatis inquisitionis officio.

Entesima septima quaestio est: Vtrum Episcopus possit exigere partem prouentuum, quæ de haereticorum bonis inquisitionis officio deputantur?

Respondemus quod non; iuxta allegata indulta prædicti D. Benedicti xi. à quo dicitur sic: Verum, quia non nulli dicecesani partem partis prouentuum de haereticorum bonis inquisitionis officio deputata propter expensas, quas dum inquirunt in saepedicto negotio faciunt, à uobis exigere moluntur: hoc tanquam iuri absonum (cum ordinarij sint, ideoque officium tale, quod eis incumbit, proprijs eos oportet explere stipendijs) fieri penitus prohibentur.

COMMENT. CLVI.

Ex illis, quæ traduntur à nobis paulo post cum agitur de bonis confiscatis haereticorum lucem accipiunt quæ in hac quaestione breuiter recensentur. Et

A ideo Episcopi non debent habere aliquam partem de bonis applicatis officio inquisitionis. quia ordinarij sunt, & proprijs expensis explere eos oportet; quod eorum incumbit officio: propterea enim capiunt redditus & fructus ipsius Episcopatus, ut onera sustineant in gubernandis populis sibi commissis, & praesertim in extirpanda haeretica prauitate, & coercendis haereticis.

QV AESTIO CVIII.

Vnde sit Inquisitori in suis sumptibus & in ministrorum salarijs prouidendum.

SUMMARIUM.

1. Quaestio de sumptibus Inquisitori prouidendis saepius agitata.
2. Inquisitoribus ab Episcopo prouidendum esse, sicut plurimorum sententiam.
3. Alij in dominos temporales hoc onus rejiciunt.
4. Quibusdam uidentur condemnaciones, quæ sunt, illorum vsibus deputandas.

Entesima octaua quaestio est: Vtrum de haereticorum bonis, uel unde debeat Inquisitori in suis sumptibus & in notariorum, & aliorum ministrum officij Inquisitionis salarijs prouideri?

1. Respondemus, quod hæc quaestio est diuersis temporibus coram diuersis summis Pontificibus agitata, & præsertim coram felicis recordationis Urbano v. Gregorio xj. & in consistorio etiã fuit causa diuersis dominis Cardinalibus commissa, & nunquam determinata, nec puto determinanda, quia est de materia pluribus odiola, sed fidei, & Ecclesie fructuosa.

2. Huius quaestiones uariæ fuerunt & sunt inter dominos opiniones. Quibusdam & non male ut putatur uidetur, quod Episcopi debeant Inquisitoribus pro tali exequendo officio prouidere: & horum ratio est; quia Episcoporum est fidei plantare, & prauitatem haeticam de suis dicecesibus extirpare, ut patet in cap. Excommunicamus, i. s. adijcimus. extra de haeret. & hoc suis, immo Ecclesie sumptibus, & expensis, ut patet in extrauag. domini Benedicti xi. §. verum. supra frequentius alle. quia ordinarij sunt, Inquisitores autem sunt ad eorū assumpti adiutorium, & ad supplendum negligentiam ipsorum: quare uidentur, quod de sumptibus pro officio exequendo, & eorum ecclesie fiat, & eorum populo ab erroribus reducendo, & in fide confirmando, debeant Inquisitoribus prouidere. Et huius ueritatis fuit dominus Urbanus v. & Clemens iij. in consultationibus ad Inquisitores, antequam esset Papa, qui dicebatur Guido Fulcodius. Huius sententia sunt pro maiori parte omnes domini in uoce, sed nullus exequitur in re: & omnes fere dicunt, quod sic fiendum est; sed uix est, qui dicat, fiat.

3. Quibusdam uidentur, quod domini temporales teneantur Inquisitoribus prouidere, & horum ratio est, quia domini temporales habent haereticorum laicorum condemnatorij per Inquisitores, bonorum

porum confiscationes; quare si habent commoda, habeant & onera.

Et hac fortassis de causa, in quibusdam mundi partibus domini temporales dabant Inquisitoribus stipendia, quia habebant condemnationum bona; modo autem prauitate haeretica quam plurimum extirpata in tantum, ut raro sint haeretici, pertinaces, & rarius relapsi, & rarissime diuites, sed pauperes: ut potè Fraticelli, Beguini, seu Valdéses: domini temporales non habent ita frequentem, sicut olim, honorum confiscationes, & ideo nolunt prouidere Inquisitoribus, ut eorum sumptibus fiant inquisitiones.

¶ Quibusdam alijs uidetur; quòd prouideatur Inquisitoribus de condemnationibus per Episcopos & ipsos Inquisitores in officio faciendis: quòd licet sit iustum inducit tamen officio prauidicium: & ideo esset melius, si fieri posset, Inquisitoribus aliter prouidere.

A multis alijs modi tacti sunt, & fortassis meliores, & leuiores, sed ad obtinendum difficiliore, quare dimittantur: sed tantum dicatur, quòd male in tam salubri officio, & ecclesiae Dei tam necessario prouideatur.

COMMENT. CLVII.

Haec questio, quae nunc sequitur, valde est vtilis, atque ipsi Emericus loquitur ecclesiae fructuosa; vix enim vlla est causa quantumuis fauorabilis & pia, quam magis fouere expedit, quam officium sacrosanctae Inquisitionis diuinitus institutum ubique terrarum conseruare, augere, fouere, & totis viribus defendere. testes sunt multae praecellentes Europae urbes, quarum magistratus & ecclesiae saeculares, nisi superioribus annis nascentes haereses protinus appressisset, et sacrum officium fouisset, multis fortassis nunc erroribus misere perbareretur.

Ergo euitandum est, ut quaeque res publicae fidei iudices foueat, ut quamprimum haereses oriuntur, in ipso initio opprimantur, & penitus extirpentur: quibus autem in pensis ali debeant & Inquisitores & ministri saepe questum est, nondum autem penitus inuentum constitutum, & confirmatum. id autem est quod querit Emericus in toto hac quaestione, & multorum de hac res sententias proponit, de quibus singulis suo ordine agemus; reuocanda sunt tamen in memoriam quae de hoc articulo supra retulimus, super quaest. 104.

¶ Et Clemens iiii. in consultationibus ad Inquisitores, &c. qui dicebatur Guido Fulcodius. Huius autem Guidonis verba de hac proposita difficultate ex vetusto illo codice Vaticano ita habent: Hic quaeritur unde prouideri possit & debeat Inquisitoribus, & eorum notario, quem vtiq; adhiberi oportet ad acta scribenda, ex quo in terra inuenitur, extra de proba. quoniam contra fallam & dico q. à partibus nihil possunt recipere, hoc est ab his, contra quos inquirunt: nam inquisitiones debent fieri sine incommodo reorum, ut in auth. ut nulli iud. s. his in super iubemus. collat. 9. Debent ergo Episcopi prouidere, qui mandatum Apostolicum receperunt, & dent Inquisitoribus consilium & auxilium. verum quia praetorum tenaces sunt manus, & marsupia constipata, consule-

rem, quòd ab illis quibus iniungitur poenitentia danda pecunia in aliquos usus pios, acciperetur ad istud, honeste tamen & sine scandalo laicorum. haftenus ille.

Et sane haec sententia, quòd Inquisitoribus debeant Episcopi prouidere, verissima mihi videtur ob rationes hoc loco ab Emerico & Guidone allatas, crederemq; grauissime errare Episcopos, qui necessaria subsidia Inquisitoribus denegaret, in omnibus illis locis, in quibus non habent salaria constituta.

¶ Quibusdam uidetur, quòd domini temporales teneantur, &c. Quibus olim ita visum fuerit, nondum percepi: sed hoc videtur etiam approbasse Auctor Repertorij Inquisitorum, qui verbo, salariorum toram hanc quaestione transcripsit.

Hac vero sententia quòd à dominis temporalibus ali debeant Inquisitores, verissima quoque est, etiamsi nulla bona confiscata habuerint: nulla enim causa est, quam magis conueniat principibus fouere, quam hanc, cum ex nulla causa magis regna conseruentur, quam ex defensione fidei, & religione benefundata & propagata, ut grauius ostendit Adrianus Papa VI. in rescripto illo aureo & proleganti ad Federicū Saxoniae Ducem aduersus Lutherum, quod est impressum inter litteras Apostolicas pro officio inquisitionis in sine huius operis, contra vero facile ea regna dilabuntur & perit, quorum principes causam fidei non tuentur, ut multis ostendit Nicolaus primus in Epistola ad Michaelē Imperatorē; quae gratia breuitatis omitto: indicasse hic sit satis. Et copiose de hoc egimus lib. 2. de causis vnde haereses oriuntur, & de remedijs quibus extirpantur.

¶ Quibusdam alijs videtur quòd prouideatur Inquisitoribus de condemnationibus, &c. Et hoc non modo visum est, sed et iustum ut fieret ab Innocentio III. rescripto quodam incipiente: Cum per nostras, quod curauimus imprimendum in sine huius operis. hic tamen alendi modus, ut hic refert Emericus, inducere videtur prauidicium sacro inquisitionis officio. ceterum hoc prauidicium timendum non est cum tales condemnationes iustissime factae fuerint: nam boni non scandalizantur, mali autem et de bono opere scandalizantur, & obmurmurant.

¶ Quod licet si iustum inducit tamen officio prauidicium. Ita visum est imprimere ex solo codice manuscriptorio Sabellano, nam in Bononiensi & Barcinonensi impresso, & in Codice Cardinalis de Gambara ita legebatur: quod licet sit iustum, tamen inducit iudicium. quae lectio quamuis seruari posset, mutata tamen est: nam haec altera plenior est, & antiquae lectionis hic est sensus, hoc inducit iudicium, quod faciunt peruersi, dicentes faciles esse Inquisitores ad condemnationes faciendas, ut bona haereticorum habeant; & plane decentius esset, si fieri comode posset, aliter prouidere: sin minus, ut dixi, falsum iudicium iniquorum contemnendum est.

¶ A multis alijs modi tacti sunt. In Barcinonensi impresso ita; Multi alijs modi tacti sunt. In Sabellano ita. A multis etiam alijs modi sunt tacti. ex his veram lectionem reposuimus, nam ceteri deprauati erant.

¶ Quales autem modi prouidendi Inquisitoribus illi fuerint, quos hic dicit Emericus fuisse tactos sine

Epif. opi Inquisitoribus prouideat: in necessarijs.

Num. 3.

Dominos temporales prouidere debere Inquisitoribus qui se seruit.

Num. 4.

Aut prouideatur Inquisitoribus de condemnationibus reorum.

Num. 4. Locus emendatus.

Num. 4.

Qualiter poterunt haberi redditus ut inquisitoribus prouideatur.

siue excogitatos, non explicat. ceterum nos hunc modum & facilem & opportunum proponendum putauimus, ut inquisitores habeant sufficientes redditus, ex quibus incumbencia officio suo onera & minera obire possint. modus autem talis est; in singulis ecclesijs eius cinitatis vel diocesis ubi constituti sunt inquisitores multa solent ecclesiastica beneficia, tum simplicia, tum personalē residentia requirentia, ueluti canonicatus, & similia reperiri: ex his cum vacauerint, unum vel plura, que magis idonea, & sufficientia indicabuntur, desumentur, & auctoritate Pontificia inquisitoribus pro tempore existentibus, seu sacro officio assignabuntur cum omnib. fructibus & redditibus, & minutulis etiam seu quotidianis distributionibus. ut hinc sacri officij onera subleuentur, & eius ministri alantur.

Possent quoque super beneficijs eisdem aut etiā super redditibus Episcopatus, eadem auctoritate constitui pensiones annua, qua similiter eidem officio, & eius officialibus deseruirent. equidem hic modus prouidendi inquisitoribus multum mihi probatur, nec uidetur admodum difficilis, si quis meliores nouerit, eos proferat.

DE CONFISCATIONE bonorum hereticorum.

QUESTIO CIX.

Bona hereticorum penitentium non relapsorum sintne confiscata, an confiscanda.

SUMMARIUM.

- 1 Heretici penitentes post sententiam perdant bona nisi ex gratia illis redantur a dominis temporalibus.
- 2 Domini temporales per censuram ecclesiasticā cogi debent ad exequendum confiscationem.
- 3 Penitentibus ante sententiam & uita & bona relinquuntur.
- 4 Concordant his Archidiac. Ioann. Monachus, & Guido Fulcodius.

Enesima nona quæstio est: Vtrum Episcopus & Inquisitor bona laicorum hereticorum, sed post penitentium, & non relapsorum, debeant eorum dominis condonare, seu ipso facto sint prædictis confiscata?

Respondemus; quod nec sunt condemnanda, nec sunt confiscata; nam tales postquam penitentes sunt, & relapsi non sunt, bona non perdunt. Tamen hic est diligenter considerandum, quod tales, uel penitent ante sententiam diffinitiuam, qua traduntur sit impenitentes heretici curiæ seculari, uel post, si post, cum eo facto, quod heretici impenitentes traduntur per sententiā, bona sunt ipso iure confiscata, iuxta, e. Vergentis. extra de heret. ideo si post conuertantur & peniteant, bona huiusmodi remanent apud dominos temporales, etiam si illi postmodum de misericordia ad penitentiam admittantur: nisi de gratia uelint

Penitentes post sententiā bona non recuperant, &c.

eis reddete. Et de his uidetur loqui e. Vergentis, ut dicit Archid. & Ioan. Monachus, in c. Accusatus. §. porro de hæret. lib. 6. ubi dicitur sic: Vergentis. & infra.

2 In terris uero temporali nostræ iurisdictioni subiectis, bona hereticorum statuimus publicarij, & in alijs idē præcipimus fieri, per prætes & principes seculares; quos ad id exequendum (si forte negligentes extiterint) per censuram ecclesiasticā appellatione remota compelli uolumus, & mandamus: nec ad eos bona eorum ulterius reuertantur, nisi eis ad cor reuertentibus, & abnegantibus hereticorum consortium, misereri aliquis uoluerit, ut temporalis saltem pœna corripiat, quem spiritualis non corrigat disciplina, & cætera.

3 Si autem penitentem antequam per sententiā, ut impenitentes heretici, tradantur brachio seculari, sicut ex sola misericordia relinquunt eis uita, sic & bona: cum tales ad misericordiam abiurata hæresis admittantur, eorū bona non confiscantur.

4 Concordant omnibus his Archid. & Io. Monachus in c. Accusatus, in §. porro. de hæret. lib. 6. & prædictus dominus Guido Fulcodius q. ult. de illis 1 §. quas fecit ad inquisitores.

Vollet hæc quæstio sit difficilis ad diffinendum: tamen quia directe non pertinet ad inquisitores, sed ad dominos temporales (quia per eos & non per inquisitores bona huiusmodi confiscantur) ideo breuiter terminetur.

COMMENT. CLVIII.

Ut hanc quæstionem & sequentes, in quibus agitur de confiscatione bonorum in hoc crimine facilius percipiantur, obseruandum est, quod olim initio constituta delegata inquisitioni, sententia super confiscatione bonorum in terris Ecclesiæ per iudicem ecclesiasticum ferebatur: in alijs uero terris, per principes seculares id fiebat, ut apertissime indicat textus in c. Vergentis. de hereticis. in hæc uerba: In terris uero temporali nostræ iurisdictioni subiectis bona hereticorum statuimus publicarij & in alijs idē præcipimus fieri, per Potestates, & Principes seculares; quos ad id exequendum (si forte negligentes extiterint) per censuram ecclesiasticam appellatione remota compelli uolumus & mandamus hæc ibi.

At labentibus annis indistincte cautū est, ut sententia declaratoria super confiscatione bonorū, ubi que feratur per iudicē ecclesiasticū, qui de crimine iudicat: insuper et confiscationis ipsius executio, seu bonorū occupatio fit per iudicē Ecclesiasticum, uidelicet, per Episcopum, aut inquisitorē; et iudex secularis non intronmittit se, nisi quatenus per iudicē ecclesiasticū fuerit requisitus. c. ut inquisitionis. §. prohibemus. et c. cū secundū leges. §. si. de hæret. lib. 6. ibi. Confiscationis tamen huiusmodi executio, uel bonorum ipsorum occupatio fieri non debet per principes, aut alios dominos temporales, antequam per Episcopum loci, uel aliā personam ecclesiasticam, quæ super hoc habeat potestatem, sententia super eodem crimine fuerit promulgata. h. c. 25. nu. 2. de quo paulo post agetur copiosus Emericus